

ליפלוזני(602) בין מובדלת לשאינה מובדלת. כלומר, אף שבבהמה לא שייך מובדלת ושאינה מובדלת, כי אין הבדל בין בהמה לבהמה, אלא, כוונת הגמרא היא, למה אמר רבי יוחנן, שעל אף ששיעור טומאת אבר שלם בבהמה הוא בכל שהוא, בכל זאת שיעור טומאתה הוא בכזית,

ולמה לא נקיש בהמה לשרצים, הכתובים באותו פסוק, ונאמר, שכשם שבשרצים, שיעור אכילתם באבר שלם הוא בכל שהוא, כשיעור טומאתן, כך בהמה, שיעור אכילתם

הוא כשיעור טומאתן. הלא התורה הקישתם בפסוק אחד(603)?

אמר ליה רבא לרב אדא בר אהבה: **בי קא מקיש רחמנא**, הקש התורה של בהמה לשרצים הוא **ל"בל תשקצו"**,(604) וכמו שנאמר שם "ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף, ובכל אשר תרמוש האדמה". והיינו: התורה השוותה אותם למה שיש בשניהם, כלומר, ששניהם אסורים באכילה, אך לא השוותה בהמה לשרץ ללמוד ממנו ששיעור אכילה באבר הוא פחות מכזית(605).

איסורי התורה ועליהם לא דיברה המשנה כלל, כי אין להם טומאה. [כמו שביארו אליבא דרב, עיין הערה 595?]

ועוד הקשו התוס': אם רבי יוחנן דיבר בשאר שרצים, אם כן, לא אמר דינו על המשנה, שהרי המשנה, העוסקת בדיני טומאה, בודאי מדברת בשמונה שרצים? ועיין בפירוש המיוחס לרש"י ורבינו גרשום, המפרשים כפי ההוה אמינא של התוס'.

602. גירסת השיטה מקובצת.

603. עיין בהערה 605 פירוש אחר בקושית ותירוץ הגמרא.

604. גירסת השיטה מקובצת.

605. כן פירשו התוס' במסקנתם. והיינו, שקושית רב אדא בר אהבה היא, להקיש בהמה לשרצים. ותירוץ לו רבא שהתורה לא הקישתם אלא ל"בל תשקצו". ובתחילה רצו לפרש, שרב אדא בר אהבה מקשה למה לא נקיש שיעור אכילת בהמה לשיעור טומאת בהמה באבר

אכילתם כשיעור טומאתם, ככעדשה. ואם הוא אבר שלם, מטמא אפילו בפחות מכעדשה. והוא הדין לשיעור אכילתם! [וכן כתב הרשב"א בספרו תורת הבית בית ד שער א].

ושמונה שרצים בחייהם, אינם מטמאין, ושיעורן לגבי אכילה הוא כזית. ואף אבר שפרש מן החי. ועיין בקרן אורה ובתקנת עזרא, המקשים, למה לא נקיש אכילת אבר שפירש מן החי לטומאתן בכל שהוא? [ועיין הערה הקודמת].

ובהמה, בין לטומאה ובין לאכילה, שיעורן בכזית. אלא, שאם הוא אבר שלם מטמא אפילו פחות מכזית. [וכן סובר רב, חולין קה א, וכן פסק הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות פרק ה הלכה ג ובהלכות שאר אבות הטומאה פרק ב הלכה ג].

ובתחילה רצו התוס' לפרש תירוץ הגמרא, שרק שמונה שרצים, שיעורם כטומאתן ככעדשה, ולכן קלסיה רבי יוחנן. ואילו מה שאמר שאין לוקין אלא בכזית, היינו בשאר שרצים, שאינם מטמאים כלל.

ועל כך הקשו התוס': פשיטא, מה משמיענו רבי יוחנן, הלא שאר השרצים אינם שונים משאר

מתניתין:

המשנה ממשיכה בענין צירוף טומאות זה עם זה [ומבוארת כאן לפי פירוש רש"י במסכת יומא פא א].

דב השרץ ובשרו (606) של שרץ מצטרפין זה עם זה לשיעור טומאה. דהיינו, שדם השרץ מצטרף ומשלים את הבשר לשיעור כעדשה, כדי לטמאות טומאת שרץ במגע. (607) ויבואר בגמרא.

כלל אמר רבי יהושע: כל טומאותו ושיעורו שוין, כגון שני חצאי זיתים משני מתים, שזמן טומאתן שוה, שבעת ימים, ושיעורן שוה, בכזית. וכגון שני חצאי זיתים משתי נבילות, שטומאתן טומאת ערב,

ושיעורן כזית. או שני חצאי עדשה משני שרצים טמאים, החולד והעכבר, שטומאתן טומאת ערב ושיעורן כעדשה, **מצטרפין** לטמא.

אך כל שטומאתו שוין, ולא שיעורו, כגון שרץ ונבילה, ששניהן מטמאין טומאת ערב, אבל שיעורן אינה שוה לטמא, ששרץ שיעורו בכעדשה ונבילה בכזית.

וכן, כל ששיעורו שוין, ולא טומאתו, כגון מת ונבילה, ששניהן שיעורן בכזית, אבל טומאתן אינה שוה, שמת מטמא טומאת שבעה, ונבילה מטמאה טומאת ערב,

וכל שכן, כאשר לא טומאתו שוין, ולא שיעורו, כגון מת ושרץ, (608) אין

שלם בכל שהוא, כשם שבשרצים מקשינן אכילה לטומאה. ומתרחץ לו רבא שלא הקישה התורה אכילה לטומאה אלא בשרצים, שעליהם אמרה התורה "אשר הבדלתי לכם לטמא", ותיחכן בהם הבדלה, ועליהם פתחה התורה באכילה וסיימה בטומאה. מה שאין כן בבהמה, שלא שייך בה "מובדלין" ו"שאינם מובדלין", כי לענין טומאה אין נפקא מינה בין בהמה לבהמה, שנבלת כולן, בין טהורות ובין טמאות, שווה לגמרי לכל דיני טומאה. וכיון שאין בבהמה "הבדלה", לא דיברה בה התורה בסוף הפסוק, במה שאמרה "לטמא".

והתוס' כתבו, שפירוש זה דחוק מאוד, כי מה הקשה רב אדא בר אבהו? וכי לא ידע שבבהמה לא שייך להקיש אכילה לטומאה? וכי לא ידע שהתורה, באמרה "אשר הבדלתי", לא התכוונה אלא לשרצים שהם מובדלים? ועוד כתב השיטה מקובצת, לפי פירוש זה למה אמר לו רבא: כי קא "מקיש" רחמנא? והרי היה לו לומר: כי קא "כתב" רחמנא! שהרי לפי פירוש זה, לא בא

רבא אלא לבאר שהתורה אינה מדכרת לענין בהמה. ואילו לפי פירושה במסקנא, אתי שפיר.

606. במשנה הגירסא "ובשרו". וכן מגיה השיטה מקובצת. ועיין במלאכת שלמה.

607. התפארת ישראל מבאר: אף על גב שדם נבילות טהור [רמב"ם פרק א מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ד], דם השרץ מטמא כבשרו, כמו שיבואר בגמרא. ועוד כתב, שלענין ללקות על אכילתו אינו מצטרף, שהרי אין חייבים כלל על אכילת דם שקצים ורמשים [רמב"ם פרק ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה א].

608. כך פירש רש"י במסכת יומא [שם], וכן מפרש המיוחס לרש"י ורבינו עובדיה.

ולפי פירוש זה, ההשוואה בטומאה, היינו בזמן הטומאה, אם עד הערב או לשבעת ימים. אבל הרמב"ם בפירוש המשנה, ובספרו [פרק ד

מצטרפין. (609)

"טמאים", (610) מלמד שהן מצטרפין, ואפילו שרץ ושרץ מצטרפים. ואפילו בשר שרץ ודם, בין משם אחד, כגון בשר החולד ודם החולד, בין משני שמות, כגון החולד והעכבר, הרי הם מצטרפים לשיעור טומאה. הרי שדם של שרץ אחד מצטרף לבשר של שרץ אחר, וקשה על רב זעירא אמר רב.

ומתריצין: אמר רב יוסף: לא קשיא. כאן, מה שאמרה הברייתא שדם שרץ מצטרף לבשר שרץ אחר, מדובר בכולו, שהנוגע נגע בכל, בין בבשר ובין בדם.

ואילו כאן, דברי רב חנין אמר רב זעירא שלא מצטרף דם שרץ אחד עם בשר שרץ אחד, — מדובר בכגון שלא נגע הנוגע אלא במקצתו, בדם או בבשר. שאז, רק אם הדם והבשר הם מאותו השרץ, ונגע במקצתו, נטמא הנוגע הואיל ונחשב הדבר כאילו הדם והבשר של אותו השרץ מחוברין יחדיו. אבל

גמרא:

בסוגיא הבאה יש כמה פירושים וגירסאות, וביארנוה לפי גירסת רבינו נסים גאון כפי שפירשה התוס'. ולפי פירוש זה, דיון הגמרא הוא אם מצטרף דם שרץ אחד לבשר שרץ אחר.

אמר רב חנין אמר רב זעירא: וכו'. דהיינו, מה שאמרה המשנה שהדם מצטרף לבשר, הוא רק אם הדם הוא מאותו שרץ עצמו. אבל דם של שרץ אחד אינו מצטרף לבשר של שרץ אחר.

מתיב רבי יוסי בר רבי חנינא ממה ששינוי בברייתא: אמרה תורה בפרשת שרצים [ויקרא יא] "אלה הטמאים לכם", ודרשינן ממה שנאמר "הטמאים" ולא נאמר

ודאי חולק על הרמב"ם והתוס'. שרש"י כתב שנבלה ושרץ טומאתן שוה, כיון שטומאת שניהם היא טומאת ערב. ואילו לדברי הרמב"ם אין טומאתן שוה, כיון ששרץ אינו מטמא במשא, ונבילה מטמאה במשא.

609. ובמשנה הבאה יבואר, שאפילו החמור אינו מצטרף לקל. כלומר, לא מיבעיא שחצי זית נבילה [הקל] אינו מצטרף להשלים שיעור שרץ לכעדשה [החמור],

אלא, אפילו חצי כעדשה שרץ [החמור] אינו מצטרף להשלים שיעור לכזית נבילה [הקל]. וכן כתב הרמב"ם [פרק ד מהלכות טומאת אוכלין הלכה יא].

610. המיוחס לרש"י.

מהלכות טומאת אוכלין הלכה יא] מפרש שהשוואה היא באופן שהם מטמאין, במגע ומשא ואהל וכדומה. וכן הוא פירושו: טומאתו ולא שיעורו. כגון, בשר המת והרקב של המת, ושניהם מטמאים במגע ובמשא ובאהל, אבל שיעורן אינו שוה, שבשר המת מטמא בכזית, והרקב במלא חפניו. שיעורו ולא טומאתו. כגון, בשר נבילה ובשר המת. שניהן שיעורן בכזית, אבל נבילה מטמאה במגע ובמשא טומאת ערב [ולא באוהל]. ומת מטמא אף באוהל טומאת שבעה. לא טומאתו ולא שיעורו. כגון, בשר נבילה ושרץ. לפי שנבילה שיעורו בכזית ומטמא [גם] במשא, ואילו שרץ שיעורו בכעדשה ואינו מטמא במשא. וכן כתבו התוס'.

ומעיר בתוספות רבי עקיבא איגר, שרש"י

דתניא: **נשפך** רביעית מדם המת על הרצפה [בחוץ, ולא תחת אוהל⁽⁶¹³⁾], והיה מקומה של הרצפה **קטפרס**, עשוי כמדרון, והדם לא נשאר במקום אחד אלא נזול במדרון, הרי אם **איהל** האדם על מקצתו, טהור. ואם **איהל** על כולו, **טמא**.

הרי שיש חילוק בין מאהיל על מקצתו לבין מאהיל על כולו. ואם כן, כמו כן יש לחלק לגבי נגיעת שרץ, בין נגע במקצתו לבין נגע בכולו,⁽⁶¹⁴⁾ כמו שיבואר.

ומבאר הגמרא: **מאי מקצתו**, מהי כונת הברייתא באומרה "איהל על מקצתו"?

אילימא, אם נאמר שהכונה היא למקצת דם, לומר שלא נשפך על הרצפה אלא פחות מרביעית דם⁽⁶¹⁵⁾,

כאשר הדם והבשר הן משני שרצים, כל אחד ואחד נחשב לדבר בפני עצמו, ואין הנוגע באחד מהם נחשב כנוגע בכולם.⁽⁶¹¹⁾

וממשיכה הגמרא: **ומנא תימרא**, מנין לך לחלק בין נגע בכולו לנגע במקצתו?

ומביאה הגמרא ראיה מברייתא⁽⁶¹²⁾ השנויה לגבי הלכות טומאת מת.

א. כזית מן המת מטמא באהל, וכן רביעית דם מן המת.

ב. טומאת אהל המת נוהגת בשלשה אופנים: האחד, כשהאדם והמת נמצאים תחת גג [אוהל] אחד. השני, כאשר אדם או כלי מאהילים על מת. והשלישי, כאשר מת מאהיל על אדם או על כלים.

614. נראה לבאר [על פי פירוש הר"ש שם במשנה], שבמשנה שם מפורש חילוק בין נשפך הדם באופן של קטפרס, שאינו חיבור, לבין היה הדם ב"אשבורן" [שהיה הדם מכונס במישור], שהוא חיבור. ומוכיחה הגמרא כי כמו שבדם הנמצא במדרון, שאינו מחובר, יש חילוק בין נגע בכולו לנגע במקצתו, הוא הדין לגבי מגע בדם שרץ אחד הנמצא עם בשר שרץ אחר, שבאופן זה אינו נקרא "חיבור", יש לחלק בין נגע בכולו לבין נגע במקצתו.

615. כן מבארים התוס' בשם השר מקוצי. ובפירוש הר"ש [שם] מוכח כפירוש התוס', שדיון הגמרא הוא להוכיח שלא היה שם פחות מרביעית דם. אלא, שמקשה שם הר"ש, שאם רצתה הגמרא להוכיח שמדובר בלא פחות מרביעית דם, למה לא הוכיחה הגמרא מהסיפא של המשנה [והגמרא, אכן, מביאה ברייתא עיין הערה 612, ומכל מקום, יש להוכיח מהמשנה,

611. ומסכם הקרן אורה [על פי פירוש הר"ש באהלות פרק ג משנה ג] שיש שלשה חידושים בשרץ ואינם בשאר טומאות. האחד, שמצטרפין שרץ ושרץ לענין טומאת מגע, ואינו כנוגע וחוזר ונוגע [עיין חולין קכד א], וזה נלמד ממה שאמרה התורה "הטמאים". השני, שדם השרץ מטמא כבשרו, אף על פי שדם נבילות אינו מטמא [עיין הערה 607], וחידוש זה נלמד לקמן בגמרא ממה שאמרה התורה "וזה לכם הטמא". השלישי, שדם השרץ והבשר מאותו השרץ מצטרפים זה עם זה. ואפילו נגע במקצתו, טמא, כאילו נגע בכולו, משום שהם כמחבורים. ועיין שם בקרן אורה המאריך לבאר.

612. במסכת אהלות [פרק ג משנה ג] נשנית משנה בנוסח דומה מאוד לברייתא זו. ותמה שם הר"ש למה לא הביאה המרא כאן את המשנה.

613. כן מבארים בתוס' יום טוב ובמלאכת שלמה ותוס' חדשים.

והא אמר רבי חנינא⁽⁶¹⁶⁾ אמר רבי: רביעית דם מן המת, שהגיס בה בכף או בקנה באופן שאינו נטמא בטומאת מגע, טהור,⁽⁶¹⁷⁾ ואין לטמאותו מדין מאהיל על המת מפני שלא האהיל⁽⁶¹⁸⁾ המגיס את הדם אלא על מקצת הדם.

ומוכת, שאף על פי שהיתה שם רביעית דם מן המת, כיון שלא האהיל הנוגע אלא במקצתו, הרי הוא טהור.⁽⁶¹⁹⁾

אלא לאו, מוכח מכאן, כי מה שאמרה המשנה "מקצתו", אין פירושו דם פחות

מרביעית, אלא ש"האהיל במקצת", ומה שאמרה המשנה "כולו", היינו שהאהיל על כולו.

שמע מינה: כאן ככולו וכאן במקצתו.

ומסקנת הגמרא: אכן שמע מינה!

והכי נמי נחלק בדם ובשר הבאים משני שרצים, שיש לחלק בין נגע במקצתו, שהנוגע טהור, לבין נגע בכולו, שהוא טמא.⁽⁶²⁰⁾

שהרי לא מסתבר לומר שהברייתא חולקת על המשנה], האומרת "באשכורן טמא", ומוכח שהיתה רביעית דם, כי אם לא היה רביעית דם, ודאי שאינו טמא.

ומוכח מקושייתו, שלמד בפשטות שמטרת הגמרא היא להוכיח שהיתה שם רביעית דם. ועיין בשיטה מקובצת, המביא עוד כמה פירושים בשקלא וטריא של הגמרא.

616. בתוס' הגירסא: רבי יוחנן.

617. גירסת התוס'.

618. בתוס' כתוב "נגע". וברור שהכוונה להאהיל.

619. ולפי המבואר לעיל [הערה 614], צריך לבאר, שגם כאן הוי כקטפרס ואינו חיבור, והאיל והוא ממרס בה. וכן מבואר בפירוש הר"ש [שם].

620. פירוש זה בגמרא, הוא פירוש שני של תוס' בשם רבינו ניסים גאון. ובפירושו הראשון, גורסים בגמרא: אמר רבי

חנין וכו' ובעודן בו. פירוש, מה שאמרה המשנה דם השרץ מצטרף לבשר שרץ לשיעור כעדשה, הוא רק כאשר הדם הוא בשרץ ועדיין לא פירש ממנו. אבל אם פירש, אינו מצטרף.

ועל כן מתיב רבי יוסי ברבי חנינא, מהברייתא, הדורשת מ"הטמאים" שטמא אפילו שרץ ודם משני שמות. ומוכח, שדם אשר פירש משרץ מצטרף עם בשר השרץ.

ותירץ רבי יוסף: "כאן ככולו וכאן במקצת".

כלומר, אם פירש הדם משרץ שלם, מצטרף הדם עם השרץ, מפני שאז הוא "חשוב". ואם פירש הדם מאבר אחד או מחתיכה אחת, אינו מצטרף. ומביא ראיה לחלק בין כולו למקצתו מסתירת

הברייתא למאמר רבי חנינא [או רבי יוחנן]. שבברייתא נאמר, אם האהיל על כל המקום שנשפך שם הדם, כגון שהאהיל את ידו עליו, שאז איהל על כל הרביעית, דקסבר דם במקום זה מצטרף לדם במקום אחר, ואילו רבי חנינא אמר שאם הגיס טהור, מפני שאין כאן רביעית במקום אחד, מאחר ומקצת מן הדם אינו בעין, כי נבלע בכף. ולכאורה קשה, ומה בכך שנבלע בכף ולא האהיל על רביעית הדם, מכל מקום, יש כאן רביעית, והאהיל על כל המקום שיש בו רביעית.

שנינו במשנה שדם השרץ מטמא. הגמרא דורשת מנין שדם השרצים מטמא.

ומספרת הגמרא: **שאל רבי מתיא בן חרש⁽⁶²¹⁾ את רבי שמעון בן יוחאי ברומי⁽⁶²²⁾: מנין לדם שרצים שהוא טמא?**

אמר ליה רבי שמעון בן יוחאי: דאמר קרא בפרשת שרצים [שם]: "וזה לכם הטמא". ודרשינן ממה שנאמר "וזה" וי"ו מיותרת]. או ממה שנאמר "הטמא" [ה"א מיותרת], שבא לרבות דם השרץ שהוא טמא⁽⁶²³⁾.

אמרו לו תלמידיו של רבי מתיא בן חרש לרבי מתיא: חכים ליה בן יוחאי, האם

נתחכם בן יוחאי, וחכם גדול הוא שדרש כל כך יפה?

אמר להם רבי מתיא בן חרש לתלמידיו: זו אינה דרשה שלו, אלא תלמוד ערוך בפיו של רבי אליעזר בר רבי יוסי! כלומר, שמע דרשה זו ממנו.

ומספרת הגמרא אימתי שמע דרשה זו מרבי אליעזר בר רבי יוסי.

שפעם אחת גזרה המלכות, רומי הרשעה, גזרה, שלש גזירות. האחת, שלא ישמרו ישראל את השבת. והשניה, שלא ימולו את בניהם. והשלישית, שיבעלו את הנדות,

ורבי שמעון שמע דרשה זו מרבי אליעזר בן רבי יוסי בספינה בדרכם לרומי.

וצריך להוסיף, שרבי שמעון ודאי אמר כן לרבי מתיא בן חרש בשם רבי אליעזר בן רבי יוסי, כי מצוה לומר דבר בשם אומרו. אלא, שרבי מתיא לא אמר לתלמידיו אלא משם רבי שמעון.

622. גירסת השיטה מקובצת.

623. כן כתבו התוס'. ובגליון הש"ס מביא מדרש רבה [בראשית פרק ס'], ושם נאמר שרבי שמעון בן יוחאי דרשה מה"טמא", ואילו רבי אליעזר בן רבי יוסי דרשה מ"וזה". ועוד מציין שם לתוס' מנחות [נא ב], ושם מביאים התוס' הרבה מקומות שרבי שמעון דורש וי"ו, והרבה מקומות שאינו דורש. והמיוחס לרש"י מפרש בדרך אחרת: מפני שכל הפסוק מיותר, שכבר נאמר [שם] "אלה הטמאים לכם". ועיין בקרבן אהרן על הספרי [פרשת שמיני פרשה ה פסקא ב].

וכדי לתרץ הסתיירה, נתרץ, שהברייתא מדברת בדם הבא ממת שלם, ורבי יוחנן מדבר מדם שפרש ממקצת המת. [כגון שנחתך המת לפני שיצא דמו. כן הבין המקדש דוד טהרות סימן מו ס"ק ג].

וכמו כן, גבי נגיעת דם השרץ שפרש מן השרץ, נוכל לחלק בין דם שפרש מכל השרץ לבין דם שפרש ממקצת שרץ.

התוס' מקשים על פירוש זה. איך יתכן לפרש המשנה שהדם מצטרף עם הבשר, רק "בעודו בו", כשהדם הוא בשרץ. אם הדם הוא בשרץ ולא פירש מעולם, למה צריך צירוף, הרי הדם הוא ממש בשר השרץ?

ועוד, מה טעם לחלק בין דם הבא ממת שלם לדם הבא ממקצת המת?

המיוחס לרש"י ורבינו גרשום מפרשים פירוש דומה לפירוש הראשון של התוס'. ובשיטת הרמב"ם עיין קרן אורה.

621. רבי מתיא בן חרש היה גר ברומי, וכשהלך לשם רבי שמעון, כמבואר לקמן, אז פגשו. פירוש א.

כלומר, סגרו את בתי הטבילה (624).

הלך רבי ראובן בן איסטרובלי, וסיפר קומי, גילח שערות ראשו כדרך שעושים הגויים, כדי להתנכר, שלא יכירו בו שהוא יהודי, והלך לרומי, וישב עמחם, עם גדולי רומי.

אמר להם רבי ראובן לגדולי רומי: מי שיש לו אויב, מה הוא מייחל לו, שיעני או שיעשיר?

אמרו לו גדולי רומי: יעני!

אמר להם רבי ראובן: אם כן, לא יעשו בני ישראל מלאכה בשבת, כדי שיענו! (625)

אמרו גדולי רומי: טבית אמר (626), נכון הדבר, וטוב לבטל גזירה זו! ובטלוח, לגזירה זו.

חזר ואמר להם רבי ראובן: מי שיש לו אויב, יבחיש או יבריא? אמרו לו: יבחיש!

אמר להם: אם כן, ימולו בניהם לשמונה ימים, ויבחישו!

אמרו: טבית אמר! ובטלוח, גם לגזירה זו.

חזר ואמר להם: מי שיש לו אויב, ירבה או יתמעט? אמרו לו: יתמעט! אמר להם (627): אם כן, לא יבעלו נדות, ומתוך שימתינו עד עת טבילתן, יתמעטו! אמרו: טבית אמר! ובטלוח.

בסוף הכירו בו שהוא יהודי, וכל מגמתו היתה לטובת היהודים. החזירום לשלש הגזירות.

אמרו חכמי ומנהיגי ישראל: מי ילך לרומי, ויבטל הגזירות?

אמרו: ילך רבי שמעון בן יוחאי, שהוא ז"ל ב-מלומד [רגיל] בניסים (628). אמרו: ואחריו מי ילך, מי יתלוה אליו? רבי אליעזר בר רבי יוסי.

רבי יוסי לא רצה שבנו רבי אליעזר יתלוה לרבי שמעון בן יוחאי, מפני שטען שהוא כעסן וחשש שמא יענישו, כלומר, שמא יקפיד עליו על דבר מה והקפדתו תזיק לבנו. לכן, אמר להם רבי יוסי לחכמי ישראל: ואילו היה אבא חלפתא (629) רבי יוסי היה

ומרויחים בששת ימי המעשה, אוכלים בשבת. פירוש ב. וכן ברש"י שבעין יעקב.

626. גירסת השיטה מקובצת.

627. גירסת השיטה מקובצת.

628. כמבואר במסכת שבת [לג ב], שבהתחבאו במערה שנים עשרה שנה נעשה לו נס ונבראו לו חרוב ומעין. המיוחס לרש"י.

629. לכאורה קשה: איך הזכיר שם אביו, הלא

624. כתב המהרש"א [בחינושי אנדות]: הטעם שגזרו על שלש מצוות אלו, הוא, מפני ששלשתם נתנו לישראל כדי להיות מובדלים הבדל גדול מן הגויים. שבת ומילה הם אות בין הקב"ה לעם ישראל. וכיון שאשה איננה במילה, לכן, במצוות טבילה בא לה הבדל מבין האומות. ועיין עוד בצאן קדשים, ובספר החיים לרבינו חיים אחי המהר"ל [ספר זכות פרק ז], ובספר פתח עינים להרב חיד"א.

625. מפני שאיתא במדרש [פתיחתא דאיכה רבתי אות יז] שכל אשר טורחים בני ישראל